

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessim-Octavum De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De probationibus requisitis, vt Matrimonium contractum nullum esse
iudicetur. §. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

discutanda. Si igitur ex iure Divino dirimeret professio ma-
trimonium contractum, potius respectu contrahendi hanc
vim haberet, quam cum non habeat, sed solum ex iure Pon-
tificio alicuiusmodi est ex iure Pontificio provenire professioni
religiosae vim, & efficaciam matrimonium ratum dissolven-
di. Atque ita docent Hostiensis cap. ex publico verbo consumma-
tum de convers. coniugat. Et ibi Ioann. Andr. n. 9. Anton. n. 16.
Ancharan. reperr. super caput canonum, n. 28. de constit. Felin.
c. 1. n. 19. Gandavo quodlibet. 5. q. 35. Michael de Medina
lib. 1. de factor. homin. contin. c. 86. & seq. Leonard. Lessius lib. 2.
de iust. cap. 4. d. 2. num. 69. Coninch. disp. 26. dub. 3. concl. 4.
n. 37. Gaspar Hurtado, disp. 8. de iust. 4. n. 17. Francisc. Suarez. 3. r.
de relig. lib. 9. c. 6. per totum, præcipue à num. 20. Paul. Layman
lib. 5. sum. tract. 10. 3. p. cap. 6. n. 3.

§. V.

De tempore concessio coniugibus ad deliberandum
de Religionis ingressu.

- 1. Quis in hac parte iure decretum sit?
- 2. Bimestre concessum est ad ingressum in novitium.
- 3. Potest Iudex compellere ingredientem, ut vel professionem fa-
ciat, vel ad coniugem revertatur.
- 4. A quo puncto bimestre computandum sit?
- 5. Auctoritate Iudicis potest hoc bimestre arctari, vel prorogari
urgente causa.
- 6. Bimestri transacto adhuc potest coniux incontinenti Religio-
nem ingredi.
- 7. Omnibus coniugatis hoc bimestre concessum est, tametsi de
ingredientia religione non cogitaverint.

1. **D**iximus §. precedenti licere coniugibus ante consum-
matum matrimonium religionem ingredi. Superest
videndum quanto tempore negare sibi iudicem consumma-
tionem possint, ut liberum habeant transitum in religionem?
Quare respondere Alexand. III. in cap. ex publico ac contro-
versio coniugas. Episcopo Brixien. apud quem vir quidam con-
queratur, quod eius vxor, quæ diu ligauerat de matrimo-
nii valore, & condemnata adhuc reuenerat cum eo habitare
pretextu religionis ingrediendæ. Mandamus, inquit Alexand.,
quomodo si prædictus vir enim carnaliter non cognoverit, & ca-
dem ad religionem transire voluerit, recepta ab eo sufficienti cau-
tione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum re-
dire intra duorum mensium spatium debeat, ut ipsam absol-
uat, &c.

2. Ex quo decreto manifestè constat bimestre concessum
esse coniugis, qui matrimonium non consummavit ad
deliberandum de Religionis ingressu. Et licet Abbas dicto
cap. publico, n. 11. Præpositus in cap. fin. 55. disp. Nauarr. cap. 16.
num. 27. & alij censuerint prædictum bimestre concessum
esse ad ingressum Religionis cum effectu, scilicet ad profes-
sionem, ut constat ex cap. ex parte eodem tit. de convers. con-
iugat. At longè verius est ad solum ingressum in novitium
concedi, ut pluribus relatis docent Henric. lib. 12. cap. 5. n. 8.
Sanch. lib. 2. de matr. disp. 2. 4. num. 4. & seqq. Gutierr. de matr.
cap. 4. num. 1. Basili. Ponce, lib. 9. c. 9. num. 2. Coninch. disp.
26. dub. 4. num. 41. & 48. Gaspar Hurtado disp. 8. de matr. diffi-
cult. 8. eo quod sine manifesto Textu, & ratione recedendum
non sit à iure concedente annum novitatus ante professio-
nem. Et licet in cap. Ad Apostolicam, de regularib. concedatur,
ut hic annus tum ex consensu Novitij, tum religionis con-
tracti possit, nulli tamen inuenitur, quod ex consensu con-
iugis manentis in sæculo coarctetur. Et certe illis in locis
ubi Tridentin. receptum est, omnino verissimum existimo
prædictos duos menses non pro professione, sed pro assump-
tione habitus esse intelligendos, concedendumque esse in-
terrogatum novitatus annum iuxta decretum. sess. 25. cap. 15. de
regul. A quo decreto solum eximit eos, qui monasterium in
commendam accipiunt, qui post sex menses tenentur ibidem
proficisci, vel commendam renuocare: ut dicitur dicta sess. 25.
cap. 1. præsumunt enim ipsi facti religionem agnoscere, &
religioni notos esse, quod seculis procedit in coniugibus, qui
regulariter nunquam de Religionem cogitant, & sæpè ob-
sculum coniugis religionem amplectuntur, ut refertur cap.
ex parte de convers. coniugat. Et cap. veniens. Qui claret, vel
venientes. Quare si coniux, cum annos pubertatis attingit re-
ligionem ingreditur, tenetur coniux in sæculo manens expec-
tare usque ad 16. annum, quo possit professionem emittere, ut
ex declaratione Concilij aduertit Basili. Sanch. & alij supra.
Neque obest quod in cap. ex parte ingressus pro professione sum-
mat, quia ille Textus est diversus Pontificis, scilicet Inno-
centij, & nomen ingressus aliquando assumptionem habitus,
aliquando professionem significat.

3. Quod si ingrediens religionem ibidem proficere ten-
tas, & aliam amplecti velit, ne coniugi relicto præiudicium
sibi potest Iudex compellere designato termino petemptorio,
ut in vna Religione profiteatur, vel ad virum redeat, ut opti-
Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

mè notant Henric. lib. 12. c. 5. num. 3. in fine. Sanch. disp. 2. 4.
n. 9. Gutierr. de matr. c. 3. 4. n. 13. Coninch. disp. 26. dub. 4. n. 45.
Basili. Ponce d. lib. 9. c. 9. in fine n. 10.

4. A quo autem puncto bimestre computandum sit?
Communitè Doctores asserunt computandum esse à die
matrimonij contracti. Nam et si in dicto cap. ex publico ad con-
uers. coniugat. bimestre computatum non fuit à die contracti
matrimonij, cum longum tempus præcesserit post bimestris
concessionem, sed à die per Iudicem designato, id factum est
quia illa mulier prætendebat matrimonium esse nullum, et
valido declarato bimestre illi fuit designatum, quod duo-
bus mensibus communitè occurrentibus completur, sicuti ex
communi latè probat Sanch. dicto lib. 2. disp. 2. 4. n. 3. Basili.
Ponce, lib. 9. c. 9. n. 4.

5. Grauior tamen est dubitatio, An auctoritate Iudicis
possit hoc bimestre coarctari, vel prorogari? Affirmant com-
munitè Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 2. 4. n.
1. 2. Gutierr. c. 3. 4. n. 16. Basili. Ponce, lib. 9. c. 9. n. 8. & sequentibus.
Nam hoc bimestre esto à lege præscribitur ministerio Iudi-
cis imponendum; tempus tamen à lege præscriptum, & maxi-
mè imponendum per Iudicem ex causa viginti coarctari, vel
prorogari potest. Ex leg. 2. qui pro tribunali. ff. de sentent. & re
iudicata. Et ibi Bart. n. 4. Molin. lib. 2. de primogen. c. 1. n. 19.
Et pluribus comprobatur Basili. d. cap. 9. n. 8.

6. Bimestri autem transacto non ita arctatur coniux ad
reddendum debitum consummandamque matrimonium, ut
nequeat, si velit Religionem ingredi, quia dum consummatum
matrimonium non est, electio itatus relig. est conceditur; ut
tradunt ex Innocent. Cardinali, Hostiens. Butrio, & alij Sanch.
lib. 2. disp. 2. 4. n. 27. Gutierr. c. 3. 4. n. 19. Coninch. disp. 2. 6.
dub. 4. n. 49. Gaspar Hurtado disp. 8. difficult. 8. n. 30. & colli-
giuntur ex cap. ex publico de convers. coniugat. ut benè ponderat
Coninch. supra.

7. Quibus verbè hoc bimestre concedatur? communis est
sententia omnibus coniugatis concedi, tametsi de religione
ingredienda propositum non habeant, eo quod illud habere
possunt, & casu quo religionem non ingredientur maiori af-
fectu postmodum coniunguntur, quia desideria dilata cres-
cunt. Ob quas rationes tunc hoc bimestre concessum alle-
runt Glossa in c. coniuges. 2. 7. q. 2. verbo primum. Sylvester ver-
bo debitum. q. 1. causa 4. Rotella ibidem num. 1. Armilla, n. 5.
Et plures refert Sanch. lib. 2. disp. 2. 4. num. 25. Basili. Ponce,
lib. 9. c. 9. n. 7. Sed verus existimo cum Angelo, verbo debitum.
n. 14. Coninch. disp. 2. 6. dub. 3. num. 46. Gaspar Hurtado dicta
disp. 8. difficult. 8. hoc bimestre solum concedi iis coniugatis
qui annum habent religionis, capessendæ. Ducor, quia à pun-
cto contracti matrimonij tenentur coniuges sibi inuicem red-
dere debitum, nisi iure Pontificio ob bonum religionis aliquo
tempore hæc obligatio suspendatur. At nullis aliis coniugi-
bus inuenitur suspensa, nisi iis qui de religionis ingressu tra-
ctant; ut constat ex cap. ex publico de convers. coniugat. ubi hoc
bimestre, & non alibi inuenitur concessum. Ergo, &c.

§. VI.

De probationibus requisitis, ut matrimonium
contractum nullum esse iudicetur.

- 1. In foro conscientie nulla alia probatio præter testimonium ip-
sorum contrahentium requiritur.
- 2. In foro externo insufficientis est contrahentium testimonium
etiam de facto confesio.
- 3. Que sint coniecturæ facti consensus latè examinatur.
- 4. Si matrimonium dissoluedum sit ob impedimentum affirmati-
vis, vel consanguinitatis unico testi non est siles adhiben-
da necessario.
- 5. Non est licitum regulariter coniugibus propria auctori-
tate recedere, etiam dum constat nullum esse matrimo-
nium.

1. **I**n foro conscientie nulla alia probatio videtur requi-
sita præter testimonium ipsorum contrahentium. His
enim fides adhibenda est; nisi aliunde colligatur manifesta
deceptio, cum in hoc foro sola falus deponentium spectetur,
ut notauit Coninch. disp. 2. 6. dub. 6. in princip. Couaruu. 4.
decret. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 9. Et 2. part. cap. 2. num. 2. Menoch.
de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 77. num. 16. Et lib. 3. præsumpt. 1. nu-
mer. 29. & 37. Et consil. 385. n. 21. volum. 4. Sanch. lib. 2. disp.
45. num. 2.

2. At in foro externo insufficientis est contrahentium tes-
timonium, ut matrimonium contractum dissoluatur, tametsi
causa dissolutionis sit factio consensus. Nam esto hæc cau-
sa ut potè interna solum et qui eam opponit nota esse pos-
sit, eius tamen probatio eliditur matrimonio exterius contra-
cto, ut colligitur aperte ex cap. per tuas de probation. ibi: Nihil
indignum est iuxta legitimos sanctiones, ut quod quisque sua
voce iudicè protestatus est, valent proprio testimonio inuicem.
H 3 Quo

Quocirca nisi alia coniectura adsit, quæ fictionem adiuuare certò moraliter persuadeat, pro matrimonij valore standum est, vt tradunt Sotus in 4. d. 27. quest. 1. artic. 3. propositi. 1. Nauarr. cap. 2. numero 82. Couaruu. 2. part. decret. cap. 2. numero. 4. Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 3. Et sequ. plures referens.

3. Coniectura autem huius fidei consensus aliquæ referuntur. Prima si cum vir protulit verba consensus incontinenti reuocat, præsumi potest per inadvertentiam, & inconsiderationem ea protulisse, iuxta Textum in cap. praterea, de testibus cogendus: sicuti tradit aliis relatis Sanch. dicta disp. 45. numero 6. Quod stante decreto Trident. vix locum habere potest, cum Parochus teneatur contrahentium consensum diligenter explorare, vt bene aduertit Coninch. disp. 26. dub. 6. numer. 70. Secunda, si post contractum matrimonium paulò post afferat se fidei coconsensisse, & matrimonium aliud inear, quia non est præsumendum ita citò reuocaturus consensum præstitum, & cum damno prioris vxoris ad alias nuptias transurus: quod à fortiori procedit, si ad Ordinem sacrum ascendat, vel Religionem ingrediatur. Credi enim non debet hos status ita perfectos assumpturus grauissimum peccatum mortale committens. Sic Angelus, verbo Matrimonium 2. num. 16. Syluest. eodem 4. quest. 9. dicto 1. & 2. Nauarr. cap. 2. num. 77. Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 7. Ceterum verius cenfeo hanc coniecturam fidei consensus plenam non præstare probationem. Qui enim ausus est Sacramentum matrimonij eludere, & coniugem decipere, quid mirum si audeat Ordinem, vel religionem contra legitimas sanctiones assumere. Quare nisi alia causæ adhibeantur fidei consensus, hanc insufficientem iudicarem, vt bene notauit Coninch. disp. 26. dub. 6. num. 71. Tertia si coniux asserens fidei coconsensisse disparis conditionis sit ab alio tum in diuitiis, tum in nobilitate, satis præsumi potest fidei consensus præbuisse inquit Menoch. de presumptionib. lib. 3. præsumpt. 1. num. 35. Et cons. 385. num. 20. volum. 4. Couaruu. 4. decret. 2. part. cap. 2. num. 4. Victoria de matrim. num. 249. Palacios in 4. d. 28. disp. 1. Sed neque hanc crederem sufficientem coniecturam fidei consensus, cum sæpè videamus viros cæco amore ductos coniuges pauperes, & ignobiliores assumere, vt bene notauit relatis Rossella, Nauarr. Syluest. & Bartholom. à Ledesma Sanchez dicta disp. 45. numero 8. Vnde etiam femina permissi possit ex vi huius testimonij in foro conscientie alteri nubere; at viro in foro externo nequaquam permittendum est, vt rectè dixit Coninch. dicta disp. 26. dub. 6. num. 71. Quarta si testimonium fidei consensus comiter metus grauis, et si per se insufficientis ad irritandum matrimonium, quia tunc illa circumstantia manifestatio fidei consensus simul cum metu morale certitudinem inducunt defuisse verum animum contrahendi. Sic Sotus in 4. dist. 27. quest. 1. artic. 3. propositi. 1. Bartholom. à Ledesma. dub. 19. de matrim. quos refert, & sequitur Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 12. Coninch. dicta disp. 26. dub. 6. num. 71. Et hanc coniecturam probandam cenfeo, maximè si ex parte puellæ contingat. Quinta refertur, si verique coniux fateatur fidei coconsensisse, quia fidei consensus nulla alia lucidior probatio haberi potest, iuxta doctrinam Baldi in leg. fin. numer. 2. r. Cod. de Heredib. instituenda. At hæc coniectura mihi insufficientis videtur, cum sæpè contingat vtrique coniugij matrimonij contracti poenitere, qui si hac via illud dissoluere possent multis fraudibus parerent ostium. Facilius enim credi potest, vt rectè inquit Coninch. dicto dub. 6. num. 71. eos tunc mentiri, quam antea fidei matrimonium contraxisse, præcipuè si publice contractum est, vel consummatum. Debent ergo aliam causam sui fidei consensus exhibere. Sexta, quam Doctores plures sufficientem iudicant, alij insufficientem asserunt est protestatio contractum matrimonij antecedens. Si enim assertor fidei consensus protestatus fuerit antecedenter ad matrimonium se fidei coconsensurum, censetur Ioan. Andreas, Calderinus, Petrus de Ledesma, Manuel Rodriguez relati à Sanch. & Gutier. locis statim referendis sufficienter probare inualidè contraxisse. Econtrà Glossa in cap. tua de sponsalibus, verbo Mulierem communiter approbata à Doctores teste Couaruu. 14. decret. 2. part. cap. 2. in princip. num. 3. Nauarr. cap. 2. num. 78. Mascard. de probationib. conclus. 1243. numero 10. & sequentibus prædictam protestationem non prodesse, sed ab ea fuisse recessum factò contrario, scilicet matrimonij contractu. Sed communis sententia, quam multis allegatis tradunt Couaruuas, Mascard. vbi supra, Thom. Sanch. disp. 44. num. 19. Gutier. de matrim. cap. 52. num. 2. prædictas sententias concilians vt prima procedat si protestatio facta est altero coniuge sciente, & consentiente; secunda, si facta est protestatio altero coniuge ignorante, vel repugnante. At vt rectè aduertit Coninch. dicta disp. 26. dub. 6. scientia alterius coniugis non infert recessum à protestatione, quia consensum non inducit magis quam ignorantia, sed solum præstat, ne contractus factus iniurius sit alteri contrahenti: Quapropter perquirenda sunt diligenter causæ, quæ ad prædictam protestationem mouent, quæ si moraliter loquendo inducant dissentium, & hæc tempore contractus perseverant

inualidus iudicari debet contractus, vt contingit si ad matrimonium metu cadente in constante virum cogatis, & etiam eorum testibus protestatis non consensurum, nullatenus contractu celebrato cõsensus es à protestatione recessisse, vt colligitur ex cap. Lorbarios 32. quest. 2. Et cap. 2. de his qua vi, mensura causa sunt. Et ibi Glossa, & Doctores communiter teste Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 22. Mascard. concl. 1243. n. 13. Et Gutier. dicto cap. 52. n. 4. prædictam doctrinam comprobantibus auctoritate Dni in leg. qui in aliena ff. de acquirenda hereditate. Notanter dixi, si causa protestandi, & dissentienti tempore contractus perseverat, nam si cessauit, præsumi potest à protestatione recessisse, ideòque si metu ductus protestatus ex dissentium, & sic contraxit inualidus est contractus. Ac si post contractum copulam liberè habuisti censeris à protestatione recedere, & matrimonium denuò contrahere illis in locis, vbi Tridentina. receptum non est, & matrimonium clandestinè contrahi potest, vt colligitur ex cap. in super 4. Qui matrimonium accusare possum. Secus verò vbi est Tridentinum receptum, & matrimonia clandestina nulla sunt, sicuti notat Nauarr. cap. 22. num. 78. Gregorius Lopez, leg. 3. verbo carnaliter, tit. 4. part. 4. Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 21. & 23. Gutier. cap. 52. num. 10.

4. Hucusque dictum cum agitur de dissoluedo matrimonio ob defectum consensus; si autem ob impedimentum aliquod affinitatis consanguinitatis &c. lis interceat, vno testi fidem non necessario adhibere debes, imò nec potes, vt propter eius testimonium vel matrimonium dissoluatur, vel debitum petenti denegetur, quia iura matrimonij soliditate non debent minui ob probationem tantum probabilem, vti constat ex cap. cum à nobis de Testibus, & attestantibus. Solum enim illud testimonium te obligat ad veritatem diligenter investigandam; ea autem diligentia facta, si noua probatio non superueniat, qua impedimentum plene probatum dubium deponere debes, & in matrimonio, eòque vi perseverare. Sicuti pluribus firmat Sanch. dicta disp. 45. num. 24. Doctores namque communiter conveniunt ad probationem impedimenti, quæ pro dissoluedo matrimonio necessaria est debere duos testes omni exceptione maioribus concurrere ex cap. in super eo. cap. cum à nobis de Testibus, & attestantibus. Hi autem censentur etiam consanguinei si probata vitæ sint, & matrimonium illis esset expediens: tunc enim eorum testimonium de matrimonio impedimento nulla exceptione repelli potest, sicuti repelluntur domesticis in cap. in literis, de Testib. vt bene docuit Gutier. de matrim. cap. 44. præcipuè à num. 83. Quinimo ipsi sunt contrahentes, vel alter illorum, si constaret matrimonium cupere sufficienter essent, vt eis deponentibus de impedimento fides adhiberetur, maximè si cum eorum depositione fama concurreat vt aduertit Sanch. d. lib. 2. disp. 45. num. 34. Coninch. disp. 26. dub. 6. concl. 3.

5. Ad extremum aduerte esto concurrant illæ coniecturæ, quæ fidei consensus inersuisse demonstrant, vel illæ probationes, quæ impedimentum adesse concludunt adhuc non licere coniugibus propria auctoritate matrimonium dissoluere, si matrimonium publicum sit, sed necessariò Iudicis auctoritas requirenda est, ne scandalum generetur. Secus videtur dicendum, si de matrimonio contracto non constat quia fuit clandestinum, vel si publicum fuit, iam testes obvio, neque vllum adesse manifestationis periculum, cessat eorum ratio, ob quam auctoritas Iudicis requisita est. Atque ita docet Henric. lib. 1. cap. 11. n. 4. Bartholomæus à Ledesma de matrim. dub. 19. in fine. Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 13.

PUNCTUM III.

De filiis gignendis, concupiscentiæque sedanda.

1. Matrimonium in filiorum generationem, & in concupiscentiam remedium institutum est.
2. Nullum est peccatum, si coniuges copulentur ob aliquem ex dictis finibus.
3. Qualiter ob alios fines extrinsecos eis liceat copulari?
4. Qualiter matrimonium prolem legitimam reddat? Respondeatur remissive.

1. **M**atrimonium vt de se constat institutum præcipuè est in filiorum generationem, vt hac via genus humanum conservaretur, & multiplicaretur. Deinde institutum est in concupiscentiæ remedium: quippè post lapsum primi parentis opportunum fuit hoc institui remedium, ne caro quæ aduersus spiritum concupiscit voluntatem ad illicitos concubitus pertraheret, ideòque Paulus 1. Corinth. 7. inquit Propter fornicationem scilicet vitandam, unusquisque suam uxorem habeat. Et paulò inferius: Reuertimini in vobis: non tenet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Neque his obstat, quod eodem loco dixerit de coniugibus: Tribulationes carnis carnis patientur huiusmodi. Nam vt rectè expi